

Het ver ietste voor elke organisatie is dat zij doeltreffend moet zijn. Het betekent dus dat het doel, dat beoogd wordt met de bedrijfseconomische studie in hooge mate bepaald is voor de wijze van organisatie. Het is dus zaak in de eerste plaats na te gaan welke doeleinden worden nastreeft.

A. DOELSTELLINGEN

1. Een betrouwbare basis te hebben voor het nemen van beslissingen op het gebied van de agrarische politiek (prijsstelling, prijzeinvloeding, landelspolitiek enz.).
2. Een hulpmiddel te verkrijgen voor de bedrijfsvoering. In den Nederlandschen landbouw kan nog heel wat gebeuren ter verbetering van de doelmaticheid der bedrijfsvoering. Door rationalisatie en verhooging van efficiency zal het allen kunnen gelukken de achterstand in te halen - of althans zooveel mogelijk te verkleinen - die hoofdzakelijk is ontstaan gedurende de oorlogsjaren in vergelijking met landen als Engeland en Ver. Staten.

B. DOELSTELLINGEN

Wij hebben hier alleen het oog op de zuiver bedrijfseconomische documentatie, geenszins die te vinden is in de boekhouding van de bedrijven.

Voor het grootste aantal bedrijven moet worden volstaan met een naar product en capaciteit boekhouding. Een exactere en volledige hierop wordt geleverd door een naar verbanding klein aantal bedrijven met naar product gesplitste kostprijsboekhouding. Tevens, vrij opgervulbige gegevens kunnen gecombineerd met de beperkte hoeveelheid grondige gegevens een goede basis vormen voor een verder onderzoek.

In deze note wordt deels niet gesproken over documentatie, die ook voor bedrijfseconomische studie onmisbaar is, maar waarvan het karakter toch meer technisch is bv. de sterbeertellen, productgegevens van zuivelfabrieken enz.

C. ORGANISATIE

De organisatie kan gesplitst worden in verzameling der gegevens, verwerking der gegevens en het gebruik maken voor een concreet doel.

Hoewel naar aard naar een nedsluitend, behandelen wij de organisatie van de documentatie, die voortvloeit uit de en capaciteit boekhouding, afzonderlijk van die welke besloten ligt in de kostprijsboekhouding.

1. De en capaciteit boekhouding.

Deze boekhouding is van origine en nog in hooge mate fiscaal van karakter. De oorsak van dit verschijnsel moet gezocht worden in het feit, dat de meeste boeren alleen een boekhouding bijhouden om geen moeilijkheden met den fiscus te krijgen. De grotere kosten verbanden een een naar naar bedrijfseconomische gezichtsantent - zij het dan ook bekropt gehouden - in erichte boekhouding zal de deelnemer in de meeste gevallen niet bereid zijn te betalen in het algemeen belang. Wij zijn van oordeel dat dit ook niet kan worden gevergd. Een subsidie van de landbouworganisaties zou hier op zijn plaats zijn.

Doevensien zou een naar uniforme inrichting van boekhouding en verwerking de waarde van het materiaal naar verhoogten. Door de Afd. Econ. Angelegenheden van de Directie van den landbouw is ontrent dit punt een onderzoek ingesteld en zijn reeds voorstellen geformuleerd - waerover ook het I.C.I. is geraadpleegd en hierin verandering te brengen.

Naast de boekhoudtureaux van de landbouworganisaties zijn er ook enkele particuliere boekhoudtureaux. De gegevens van deze particuliere boekhoudtureaux zijn grootendeels verloren. Het is niet van zoo veel betekenis in een gebied, waar bij het boekhoudtureaux van de landbouworganisatie voldoende deelnemers zijn omgesloten, naar eerst in een gebied als b.v. de Gronin en en Drentsche Veerkolonien, waar dit niet het geval is, naar daar tegen de meeste boeren zijn een gesloten bij particuliere boekhoudtureaux. Het verdient den n.i. ook ernstige overweging om maatregelen te treffen van Overheidswege, waardoor voorkomen wordt dat belangrijk materiaal verloren gaat en bevorderd wordt dat uniforme, betrouwbare bedrijfseconomische gegevens ter beschikking komen. Dit ware n.i. te bereiken door het houden van een landbouwboekhoudtureaux met b.v. meer dan 100 deelnemers afhankelijk te stellen van een erkenning van Overheidswege. Een erkenning waerren voorwaarden te verbinden zouden zijn, die o.a. inhouden het voeren van de boekhouding volgens voorgeeschreven regels, het aanvaarden van een zeker effectief toezicht 1) (wat ook de fiscale standing ten goede zou komen) en het verschaffen van het naar genoemde gegevens aan een door de Overheid aan te wijzen instantie.

- 1) De huidige commissie van Toezicht oefent in feite geen toezicht uit, zij vormt naar een commissie van advies.

De verzameling gebeurt voornamelijk door het boekhoudbureau zelf, waar ook de verwerking plaats vindt.

Het contact tusschen de landbouw- en boekhoudbureaus wordt wel sterk beïnvloed door het fiscale aspect.

De verwerking van de individuele bedrijfs-economische gegevens tot een samenvattende statistiek geschiedt door de W.D. Boon. Aan de afdeelingen van de Directie van den Landbouw. De resultaten worden jaarlijks gepubliceerd in "De Economische toestand van den landbouw in het jaar"

Of deze verwerking en publicatie door deze afdeling of het L.B.I. geschiedt is zilver een kwestie van opportuniteit. Opmerkelijk is dat de verzameling en verwerking zoo goed en zoo snel mogelijk plaats vindt.

2. De voet rijstboekhouding.

Bij de kostrijstboekhouding ligt de zaak tot nu toe in onbepaalde. Voornamelijk was de opzet een samenwerking tusschen de Dienst der Landbouweconomisten en Landbouworganisaties (boekhoudbureau) in den vorm van een samenwerking tusschen W.D. Boon. Aan de afdeelingen van de Directie van den Landbouw en het L.B.I.

De werkverdeling was aldus geregeld:

- a. de assistent van den Landbouweconomist verzamelde de gegevens.
- b. het boekhoudbureau verzorgde de administratieve verwerking.
- c. het L.B.I. leverde de kostrijzen uit de boekhouding en stelde via den dienst van de Rijkslandbouweconomisten.
 1. een individueel verslag per boekjaar.
 2. een collectief vergelijkend overzicht van alle bedrijven in een bepaalde streek.
- d. de Dienst der Rijkslandbouweconomisten verzorgde van de hand van individueel verslag en collectief overzicht bedrijfs-economische voorlichtingen aan de boeren geve.

De werkzaamheden bevinden zich overal nog voornamelijk in een beginstadium, dat van deze praktische voorlichting niet veel is kunnen horen.

Merke jaren ervaring op dit gebied heeft ons geleerd, dat deze tweeledige organisatie weinig doeltreffend was. Direct bij de verzameling der gegevens liep het vaak al niet naar wensch. Maar de assistent van den Landbouweconomist niet op de hoogte was van de verzameling, kon hij moeilijk beoordelen of de verzamelde gegevens in den goeden vorm werden verzameld. Ingehoord was men op het boekhoudbureau voor niet voldoende op de hoogte van de toestand op het bedrijf zelf, om de waarde der gegevens behoorlijk te kunnen beoordelen. Bovendien liep de samenwerking van beide onafhankelijke instanties niet overal voldoende vlot. Van hier riede zijn wij er dan ook toe overgegaan om in bepaalde gebieden alles in één hand te leggen. De verzameling en verwerking beide gebeurt dan op het bureau van een Rijkslandbouweconomist, of verzameling en verwerking is geheel gelegd in de hand van het boekhoudbureau. Maar deze overtuiging moet verzameling, verwerking en voorlichting gewestelijk door hetzelfde orgaan gebeuren. Hoewel met de voorlichting nog zoo goed als geen ervaring is verkregen, laat het zich becijferen, dat alleen hand in staat te goede voorlichting te geven, die volkomen op de hoogte is van het in bezinzen materiaal en weet hoe de verzameling heeft plaats gevonden.

Gewestelijk behoort er dan een orgaan te zijn, onder leiding van een landbouwkundige, die technisch de landbouw voldoende kent en zich op het bedrijfs-economisch gezichtspunt heeft gespecialiseerd. Spier diens leiding moet de verzameling, verwerking en het uitbrengen der resultaten plaats vinden. Om het verzamelde materiaal bruikbaar te doen zijn voor de kostrijstboekhouding als grondslag van de prijszetting en voor een landelijke bedrijfs-economische vergelijking, is het noodzakelijk dat uniforme voorschriften worden gegeven voor de verwerking, en ook door persoonlijk contact vanuit een centrale instantie voor eenzelfde toelichting en controle wordt overgedragen, zooals dit nu reeds geschiedt door het L.B.I.

De bedrijfs-economische voorlichting bestaat voor een belangrijk deel in het onderling vergelijken van de gegevens van bedrijven uit dezelfde gebied. De voorlichting op dit gebied zal in mindere mate het karakter dragen van het geven van concrete adviezen, maar zal meer inladen het opvoeden tot zelfwerkzaamheid d.w.z. vooral opleiden.

Daaronder ligt ons het vormen van bedrijfsstudiegroepen voor de verbetering van de bedrijfsvoering van groot belang. De voorlichting zal door de boeren zelf moeten worden gedaan. Het verdient dan w.i. ook ernstige overweging om deze tak van voorlichting in eerste instantie door de landbouworganisaties te laten verrichten. De bedrijfs-economische landbouwkundige rou dan in dienst van deze organisatie nauwe samenwerking met de verschillende technische Rijksconsulenten moeten zoeken.

Indien de landbouworganisaties de bedrijfs-economische verzameling en verwerking van gegevens van de boeren voortduren voorlichting op zich nemen, zouden zij dit stuk organisatie kunnen delegeren aan het L.B.I.

Bij wie ook de verzameling, verwerking en voorlichting in de provincie wordt ondergebracht (landbouworganisaties of consulentennet) hoofd.

zeek is, dat het in één hand is. Voor de coördinatie van de gerechtelijke afdelingen is een centrale instantie onontbeerlijk. Uiteraard is het L.E.I. er veel van gelegen om toezicht te hebben op de verzameling en verwerking van materiaal en deze instelling noodig heeft als basis voor het trekken van verduidelijgende conclusies. Indien de gehele gerechtelijke organisatie onder leiding van het L.E.I. plaats vindt in het kader van de landbouworganisaties levert deze coördinatie formeel geen moeilijkheden op. Als het gerechtelijke apparaat in handen van de Dienst der Landbouwconsulenten wordt gelegd zal de coördinatie door het toezien van deze Dienst of in geval het L.E.I. deze taak zou vrij en in samenwerking met het toezien van deze Dienst moeten geschieden.

SLUITING.

Ik kom mij voor, dat het voor Overheid zoowel als georganiseerde land voor het meest bevredigend is, dat de verzameling en verwerking van de bedrijfseconomische documentatie wordt toevertrouwd aan een zelfstandige instelling, die objectief, wetenschappelijke arbeid levert onder toezicht van beide zijden.

De rapporten die deze instelling levert kunnen dan voor Overheid en landbouworganisatie de basis voor bespreking en vormen. Uiteraard zullen de Overheid, zoowel als het toezien van de landbouworganisatie elk moeten beschikken over eigen deskundigen, die de rapporten in het licht bezien en derhalve resp. de Landbouwconsulenten der Landbouworganisatie van voorlichting kunnen dienen.

Ik verzig er Uw aandacht op, dat de inhoud van deze nota mijn persoonlijke zienswijze weergeeft. De gelijgerheid heeft zich nog niet voorgedaan om mijn opvattingen te toetsen aan die van het bestuur van het L.E.I.

Den Haag 14, Juli 1945.

J. Herring).